

Zitting 1981-1982 Nr. 118a

16 795

Wijziging van de Wet op het voortgezet onderwijs, houdende regeling en invoering van de opleidingsscholen voor leraren basisonderwijs

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ONDERWIJS EN WETENSCHAPPEN¹

Vastgesteld 14 september 1982

De leden van de vaste Commissie voor Onderwijs en Wetenschappen formuleerden de hieronder geplaatste vragen en opmerkingen over de aan haar voorgelegde wetswijziging met betrekking tot de invoering van opleidingsscholen voor leraren aan het basisonderwijs (Pedagogische Akademies Basis Onderwijs: «PABO's»).

De leden van de fracties van P.v.d.A. en V.V.D. hadden met overwegende instemming kennis genomen van het ontwerp. Laatstgenoemde leden zagen het als een logische consequentie van de invoering van de Wet op het Basisonderwijs. Zij hadden niet de behoefte in dit stadium verdere vragen te stellen, maar zij behielden zich het recht voor om bij de openbare behandeling nader in te gaan op met dit ontwerp verband houdende onderwerpen.

De leden van de fracties van P.v.d.A. en C.D.A. zagen echter naar aanleiding van de schriftelijke stukken en de behandeling in de Tweede Kamer wel aanleiding tot het maken van opmerkingen en het stellen van enige vragen.

Plaats in de wetgeving

De leden van de fractie van de P.v.d.A. merkten ten aanzien van de plaatsing van de hier geregelde materie in de nog te verwachten wetgeving op, dat zij de voorkeur geven aan onderbrengen bij de Wet op het Hoger Beroepsonderwijs. Men zou dan de versnippering kunnen voorkomen die de huidige onderwijswetgeving hier en daar kenmerkt. Zij spraken dan ook de hoop uit, dat de opleiding van leraren in het speciaal onderwijs in samenhang met die van leraren in het basisonderwijs en binnen hetzelfde wettelijk kader van de Wet op het Hoger Beroeps Onderwijs wordt geregeld. Zij zouden deze opleiding het liefst zien als een specialisatie van de lerarenopleiding basisonderwijs.

Stages

De leden van de fractie van het C.D.A. stelden de doelstelling van de propedeuse aan de orde.

Is die doelstelling niet te ambitieus, vooral als buitenschoolse elementen als sociaal-culturele stages al in het eerste jaar worden ingevoerd?

¹ Samenstelling: mw. Grol-Overling (CDA), Hendriks (CDA), vac. (PvdA), Oskamp (PvdA), voorzitter, Heijne Makkreef (VVD), vac. (VVD), Vis (D'66), De Gaay Fortman (PPR), IJmker (CPN) en Abma (SGP).

Is de driedelige functie van de propedeuse wel in één jaar te realiseren?
Is het voor de beroepsvorming van de toekomstige leraar bovendien echt nodig om naast de theoretische cultureel-maatschappelijke vorming ook stages te lopen in buitenschoolse sectoren, zoals musea, bedrijfsleven, club- en buurthuiswerk?

Is het gevaar van concurrentie met opleidingen voor sociaal-culturele beroepen niet erg groot?

Wat zal de waarde van een dergelijke – eenzijdige en ongelijke – stage-ervaring zijn voor het werk van de leerkracht?

Kan het sociaal-cultureel veld een dergelijke extra belasting met stagiaires aan?

Zou men er met betrekking tot de Pedagogische Akademie Basisonderwijs (PABO) niet beter aan doen zich te concentreren op echte onderwijsstages in de nieuwe achtjarige basisschool en onmiddellijk daaraan verwante onderwijs- of begeleidingsinstituten?

De leden van de fractie van de P.v.d.A. hadden in dit verband uit de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer (blz. 4, sub 6) begrepen dat het in de bedoeling ligt de studenten ook stages te laten lopen in de eerste leerjaren van het voortgezet onderwijs. Hoewel zij een dergelijke stage zeker zinvol vonden, hadden deze leden enige bedenkingen.

Het blijkt nu al moeilijk in het voortgezet onderwijs stageplaatsen te vinden voor studenten in opleiding voor een eerste- of tweedegraads bevoegdheid. De begeleiding is tijdverslindend. De aanwezigheid van stagiaires komt de rust in de klas en het onderwijs in het algemeen niet ten goede.

De Wet Voortgezet Onderwijs legt niet, zoals de Wet op het Basisonderwijs, de toelating van stagiaires dwingend op. Bovendien kennen beide wetten ook nogal wat verschillen voor wat betreft de beschikbare faciliteiten.

Is de Minister van zins, zo vroegen deze leden, de mentoren van PABO-studenten in het voortgezet onderwijs dezelfde faciliteiten te geven als de mentoren aan de Nieuwe Lerarenopleiding, M.O.-instituten en de Universiteit? Zo ja, hoe denkt de Minister dat dan te financieren? Zo nee, hoe denkt hij dan mentoren te vinden?

Bovendien, aldus deze leden, aan welke vakdocenten zou de begeleiding opgedragen moeten worden?

Eindtermen

De leden van de fractie van het C.D.A. vroegen de Minister, of de «deugdelijkheid» van het onderwijs, zowel van de PABO zelf als van het basisonderwijs, wel voldoende verzekerd is als een centrale eindtoetsing ontbreekt. Zullen daardoor niet grote verschillen ontstaan in de eindtermen per opleidingsinstituut?

Is het gezien de relatie tussen PABO en basisonderwijs wel verantwoord om de bewaking van het niveau zo sterk uit handen te geven?

De leden van de fractie van de P.v.d.A. merkten naar aanleiding van het begrip «taalonderwijs» in het nieuwe artikel 17, derde lid, sub a, op dat het niet valt te ontkennen dat er in Nederland sprake is van een sterke taalverarming. De schriftelijke en mondelinge taalvaardigheid nemen af op alle maatschappelijke niveaus.

Wil men, met deze leden, aan die verarming een halt toeroepen, dan zal men daarmee vanaf de eerste dag in het basisonderwijs moeten beginnen. Daarom kan de noodzaak van grondig onderwijs in het Nederlands aan en scherp geformuleerde eindtermen van het moedertaalonderwijs voor de PABO's niet genoeg benadrukt worden.

Deze leden zouden graag de ideeën van de bewindsman hierover horen. Wellicht kan de Minister daarbij de activiteiten betrekken van de door zijn voorganger, staatssecretaris De Jong, toegezegde commissie moedertaalonderwijs.

Deze leden zouden bovendien graag zien, dat het behalen van de bevoegdheid met een onvoldoende resultaat voor het vak Nederlands onmogelijk wordt. Naar hun mening zou de beoordeling van de resultaten in dit vak opgesplitst moeten worden in een aantal onderdelen waarvan elk voldoende zou moeten zijn. Eén en ander zou verwoord moeten worden in de tweede, derde en vierde paragraaf van het inrichtings- en examenbesluit.

Vestiging en signatuur

De leden van de P.v.d.A.-fractie spraken er hun spijt over uit, dat geen gebruik gemaakt wordt van de mogelijkheid om bij de herstructurering (een aantal van) de rijksscholen over te dragen aan de gemeenten van vestiging, al ware het slechts om daarmee te bereiken dat gebouwen en inventaris tegen brand verzekerd zouden worden.

Ook plaatsten zij enige vraagtekens bij de getalsverhouding tussen de nieuwe PABO's van openbare en bijzondere signatuur. Zij konden zich niet aan de indruk onttrekken dat de verhouding tussen de bestaande Pedagogische Akademies en kleuterleidsteropleidingsscholen meer richting bepalend – in dubbele betekenis – is geweest dan de huidige maatschappelijke verhoudingen.

Opnieuw is bovendien – evenzeer ten onrechte – het openbaar en het algemeen bijzonder onderwijs beschouwd als van één signatuur.

De aan het woord zijnde leden van de P.v.d.A.-fractie zouden intussen graag van de Minister vernemen welke stappen hij heeft genomen c.q. gaat nemen – en op welke termijn – naar aanleiding van de aanvaarde motie-Niessen-Mertens (stuk nr. 30).

Formatiesleutel/rechtspositie

De memorie van antwoord aan de Tweede Kamer (blz. 19) stelt dat de voorgestelde formatiesleutel van 1,92 geen nadelige gevolgen zal hebben voor de werkgelegenheid.

Hoewel de leden van de fractie van de P.v.d.A. dat als positief ervoeren, sloten zij zich aan bij de kritiek, geuit van de zijde van de Tweede Kamer, op de formatiesleutel. Zij achtten de sleutel te laag om tot verantwoord onderwijs te komen. Zij zouden graag van de Minister horen hoe de stand van zaken is ten aanzien van de uitvoering van de door de Tweede Kamer aanvaarde motie-Niessen-Evenhuis (stuk nr. 32).

Deze leden vroegen zich tevens af of, bijvoorbeeld bij fusies van bestaande instituten, bestaande rechtspositionele regelingen – zoals de verhuiskostenregeling – van kracht zouden zijn. Als concreet voorbeeld noemden zij de te verwachten fusie tussen de ABPA/KLOS te Den Helder en de RPA/KLOS te Alkmaar.

Kan een Helderse docent rekenen op verhuiskostenvergoeding, indien hij zich na de fusie en nadat hij in Alkmaar benoemd is, in die laatste stad vestigt? Anderzijds, is dezelfde docent verhuisplichtig? Heeft hij recht op reiskostenvergoeding? Worden al deze rechtspositionele zaken nog geregeld in het sociaal plan? Is bij de opzet van de financiering rekening gehouden met de hieruit voortvloeiende kosten?

Op welke wijze, zo vroegen deze leden tenslotte, is aan de directies van de rijksscholen duidelijk gemaakt dat zij bij voordrachten tot benoeming voorrang dienen te geven aan sollicitanten van de h.a.v.o.-toppen?

Is de Minister van zins in voorkomende gevallen in te gaan tegen voordrachten, waarbij sollicitanten van h.a.v.o.-toppen gepasseerd zijn?

Is de Minister van plan daarbij rekening te houden met de positie van zittende docenten voor wie de benoeming van een collega met een groter aantal dienstjaren een bedreiging kan betekenen?

Financiën

De extra budgettaire consequenties van de herstructurering zijn nog in het geheel niet duidelijk, stelden de leden van de C.D.A.-fractie bezorgd vast. Zijn de plannen voor de PABO wel compleet en verantwoord, zonder een duidelijk financieel beeld van de gevolgen?

Slotopmerkingen

De leden van de fractie van het C.D.A. lazen in het Vrije Volk van 25 augustus jl. dat de Minister de eerste paal geslagen heeft voor de bouw van een PABO te Rotterdam.

Is deze handeling alvast een voorschot op het nog te nemen besluit van de Eerste Kamer?

De leden van de P.v.d.A.-fractie spraken tot slot de hoop uit dat de Minister bereid zou zijn ook de leden van de vaste Kamercommissie voor Onderwijs en Wetenschappen van de Eerste Kamer op de hoogte te houden van zijn maatregelen tot nadere invulling van het onderhavige wetsontwerp.

De voorzitter van de commissie,
Oskamp

De griffier van de commissie,
Dijkstra-Liesveld